

M E D E D E L I N G

VEELKLEURIG AZIATISCH
LIEVEHEERSBEESTJE
(*HARMONIA AXYRIDIS*
(PALLAS)) IN LIMBURG?

In 2003 is op een aantal plaatsen in Nederland het veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje (*Harmonia axyridis* Pallas) voor het eerst buiten aangetroffen (figuur 1 en 2). Deze soort is in het verleden als biologische bestrijder uitgezet, heeft zich recent in Nederland, België en Duitsland gevestigd (CUPPEN *et al.*, 2004a,b) en heeft recent al de aandacht van de media getrokken. Begin 2004 is gestart met een inventarisatie naar de verspreiding en verdere uitbreiding in Nederland, en naar mogelijke invloeden van uitheemse soorten lieveheersbeestjes op de fauna. In het midden en zuiden van Nederland is het lieveheersbeestje al van diverse locaties gemeld. Het aantal meldingen uit Limburg is tot nu toe zeer beperkt!

HERKENNING

Harmonia axyridis is een relatief groot lieveheersbeestje ten opzichte van de meeste andere inheemse soorten. Zoals de naam al aangeeft kent de soort een grote variatie in kleur en tekening. De meest aangetroffen vorm heeft oranje-rode dekschilden met 19 zwarte stippen, maar dit kunnen er ook minder zijn of zelfs geen. Een andere veel aangetroffen variant is zwart en heeft twee of vier oranje-rode stippen (figuur 1). Karakteristiek is de aanwezigheid van een plooi / knik op het achterend van de dekschilden en een vlek in de vorm van

een 'M' op het halsschild. De larve is goed te herkennen: zij heeft een stekelig uiterlijk, is zwart van kleur en heeft, in het derde en vierde stadium, een duidelijke oranje tekening op het achterlijf (figuur 2).

OPROEP

We willen hierbij iedereen vragen die exemplaren van deze soort vindt, dit aan ons door te geven. Wilt u bij het insturen, indien dat mogelijk is, de volgende gegevens vermelden:

1. naam van de waarnemer;
2. plaats en plek (straat, plant, habitat) waar exemplaren zijn aangetroffen;
3. datum waarop het lieveheersbeestje is aangetroffen;
4. aantal en stadium (larve of volwassen beest).

Het opsturen van een levend exemplaar of een goede digitale foto (bij voorkeur schuin van opzij en van boven, iets van achter genomen; zie figuur 1 & 2) ter verificatie is natuurlijk zeer welkom. Meer informatie, zoals karakteristieke foto's met kenmerken van deze soort, kunt u vinden op de KNNV website: <http://www.knnv.nl>, verder klikken op 'Actualiteiten/Oproepen'.

U kunt de waarnemingen melden aan:

Antoon Loomans
Plantenziektenkundige Dienst,
Sectie Entomologie,
Postbus 9102,
6700 HC Wageningen.
e-mail: a.j.m.loomans@minlnv.nl.

FIGUUR 1
Het Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje (*Harmonia axyridis*) zwarte vorm; met plooi op het achterlijf (foto: Theodoor Heijerman).

FIGUUR 2
Larve met karakteristiek kleurpatroon van het Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje (*Harmonia axyridis*) (foto: Ben Hamers).

LITERATUUR

- CUPPEN, J., TH. HEIJERMAN, P. VAN WIELINK & A. LOOMANS.
2004A. Het lieveheersbeestje *Harmonia axyridis* in Nederland: een aanwinst voor onze fauna of een ongewenste indringer (Coleoptera: Coccinellidae)? Nederlandse Faunistische Mededelingen 20: 1-12.
CUPPEN, J., TH. HEIJERMAN, P. VAN WIELINK & A. LOOMANS.
2004B. Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje in opmars. *Natura* 66(3): 3.

Antoon Loomans,
Wageningen

B O E K B E S P R E K I N G E N

BOSRANDBEHEER VOOR VLINDERS
EN ANDERE ONGEWERVELDEN

Veling, Kars; John Smit & Vivian Siebering,
2004. KNNV uitgeverij, Utrecht, De Vlinderstichting, Wageningen & EIS Nederland, Leiden. 96 pagina's, genaaid gebonden en fullcolour. ISBN 90 5011 191 2. Te bestellen bij de KNNV uitgeverij, Postbus 19320, 3501 DH Utrecht, tel. 030-2333544; e-mail info@knnvuitgeverij.nl. De prijs bedraagt € 19,95 (leden NHGL/KNNV betalen € 17,95), exclusief verzendkosten.

Bosranden en bospaden kunnen voor veel soorten ongewervelden een prima leefgebied zijn,

maar ze vormen voor beheerders nog vaak een ondergeschoven kindje. In dit boek wordt besproken welke voorwaarden deze ongewervelden stellen aan deze randen. Niet alleen wordt aandacht besteed aan de verschillende mogelijkheden om bosranden geschikt te maken voor deze dieren, maar ook hoe getoetst kan worden of het uitgevoerde beheer succesvol is geweest. Door bosranden te ontwikkelen tot brede gevarieerde en geleidelijk verlopende overgangen, en langs bospaden open plekken en nieuwe randen te creëren met voldoende variatie in begroeiing, expositie en structuur, kan de biodiversiteit enorm toenemen. Het handhaven van dood hout, gecombineerd met kleinschalig beheer, vormen een

sleutelrol om te komen tot een gevarieerde leeftijdsopbouw van bomen en stuiken. Bosranden vormen, naast hun functie als leefgebied, ook een zeer belangrijke rol als verbindingzone tussen verschillende leefgebieden.

Een groot deel van het boek is gereserveerd voor een beschrijving van 27 aan bosranden gebonden soorten (of soortgroepen) die goed herkenbaar zijn en waarvan de kennis over ecologie en gedrag goed bekend is. Of deze keuze zo verstandig is valt te betwijfelen. Er worden naast wat algemene soorten ook soorten behandeld als Kleine ijsvogelvlieder, Grote weerschijnvlieder, Spaanse vlieg en Vliegend hert. Toch zeker geen algemene

soorten in Nederland. Naar mijn idee had gezocht moeten worden naar wat meer algemene 'ambassadeurs' voor het randenbeheer. Het belang voor de zoogdieren, vogels en amfibieën en reptielen wordt ook kort besproken in het boek.

De genoemde uitvoeringsmaatregelen bestaan in grote lijn uit het creëren van licht, warmte, beschutting en openheid in de bosranden. Verder vormen vochtgehalte en het verbinden van elementen belangrijke maatregelen. Het handhaven van opvallende bomen en dood hout en het ontwikkelen van bloemrijke zomen waarvan de planten

als waard- en voedselplanten kunnen dienen, worden verder genoemd als maatregelen die mogelijk zijn.

Het hoofdstuk over inrichting en beheer van bosranden vormt voor de mensen die zich actief in willen zetten, natuurlijk het belangrijkste gedeelte van het boek. In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de verschillende maatregelen beschreven. De foto's vormen hierbij

duidelijk illustratiemateriaal, de figuren geven uitstekend weer hoe met bepaalde maatregelen maximaal effect te behalen

valt. Voor personen met wat minder ervaring in de praktijk een welkome aanvulling. Zaken als de boswet komen hierbij ook aan de orde.

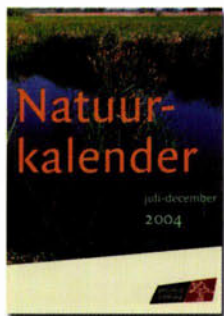
Het boek vormt een goede leidraad voor beheerders, organisaties en personen die zich actief inzetten voor bosrandbeheer. Bijvoorbeeld voor gemeenten die zich in willen zetten voor een goed randenbeheer, is dit boek vast een welkome aanvulling. Bij grote terreinbeheerders als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de provinciale landschappen zal de inhoud bekend zijn, hoewel in de praktijk nog vaak te grootschalig te werk wordt gegaan.

De theorie is met het boek goed vastgelegd, maar nu het belangrijkste: de praktijk. Mogelijk zien wij over enkele jaren het (positieve) resultaat.

Henk Heijligers

RECENT VERSCHENEN

LIMNET, 2004. Natuurkalender juli-december 2004. Provinciaal Natuurcentrum, Domein Bokrijk (België), in samenwerking met Centrum voor Natuur- en Milieueducatie (CVN) - Werkgroep Limburgse Natuurgidsen vzw. 35 pp. Deze brochure is gratis te verkrijgen in onder andere de natuurcentra, bibliotheken en VVV-kantoren. Hij kan ook worden aangevraagd bij het Provinciaal Natuurcentrum, Het Groene Huis te Domein Bokrijk in Genk, tel. 0032 (0)11 26 54 50; e-mail: limnet@limburg.be; of worden ingezien via internetpagina www.limburg.be/limnet.

De Natuurkalender bevat natuurwandelingen en vormingsinitiatieven die door natuurverenigingen worden georganiseerd in Belgisch Limburg van juli tot en met december 2004. In ongeveer 250 activiteiten worden geïnteresseerden in staat ge-

steld bijna alle natuurgebieden in Limburg onder deskundige begeleiding te bezoeken. Allerlei onderwerpen komen aan bod, onder meer: planten, dieren, geologie en ondergrond en natuurbeheer. Andere interessante onderwerpen zijn: vlinders, mossen, planten, paddestoelen. De activiteiten worden gegeven door de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA), de natuurverenigingen Natuurpunt vzw, de Werkgroep Limburgse natuurgidsen en het Centrum voor Natuur- en Milieueducatie (CVN).

CROMBAGHS, B. & W. BOSMAN (red.), 2004. Nieuwsbrief Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad nr. 5(1). 16 pp. In opdracht van de Provincie Limburg, Maastricht en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Eindhoven. De Nieuwsbrief is aan te vragen bij mw. Heuts van het secretariaat van de afdeling Groen,

provincie Limburg, tel. 043-389 99 44 (mmj.heuts@prvlimburg.nl). U kunt het ook ophalen van de internetpagina www.limburg.nl. Ga dan naar 'wat doen we' - 'groen' - 'soortenbescherming'.

Deze nieuwsbrief wordt uitgebracht om iedereen op de hoogte te houden van de voortgang van het soortenbeschermingsproject Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad, waarvan de maatregelen gedurende de periode 2000-2004 worden

uitgevoerd. In deze nieuwsbrief aandacht voor het onderzoek naar de Vroedmeesterpad en de Geelbuikvuurpad in 2003 en de actuele stand van zaken betreffende de aanleg van basishabitats. Door de droge zomer van 2003 bleek de voortplanting van de Geelbuikvuurpad op veel plaatsen mislukt en leek sprake te zijn van overzomer, iets wat in Limburg tot nu toe niet of nauwelijks is voorgekomen. Ook de Vroedmeesterpad bleek last te hebben van de droge zomer. Toch werden er weer nieuwe voortplantingsplaatsen van de soort ontdekt, wat resulteerde in 51 vindplaatsen. In de rubriek "beleidsmakers, beheerders en vrijwilligers aan het woord" komen dit maal Martin Blom van de mergelgroeve Blom en Joost van Koppen van het IVN Margraten aan het woord.

STICHTING IKL, 2004. Jaarverslag Vleermuisbescherming in Limburg 2003. Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL), Roermond. 15 pp. Het jaarverslag is aan te vragen bij Stichting IKL in Roermond, tel. 0475-386430.

Al enkele jaren werkt de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen met een netwerk

van gemeentelijke meldpunten en vleermuiswerkers die mensen met vleermuisproblemen helpen. De vleermuiswerkers informeren bewoners,

waarmee de angst meestal weg kan worden genomen. Er wordt gemeld dat vleermuizen geen schade veroorzaken aan gebouwen en dat het om zeldzame en beschermde soorten gaat. In alle gevallen is daarmee in 2003 een passende oplossing voor vleermuis en bewoner gevonden.

Het jaarverslag beschrijft de doelen van het project, de activiteiten die zijn uitgevoerd en de resultaten van jaar 2003. Ook bevat het een totaaloverzicht per soort, een overzicht van de geregistreerde meldingen in 2003 en het aantal meldingen per gemeente.

Het afgelopen jaar is het netwerk bij 141 meldingen van vleermuizen betrokken geweest. In totaal werden 2.823 vleermuizen aangetroffen, onder andere in 75 tijdelijke vleermuiskolonies van Dwergvleermuizen. Er werden ook drie zeldzame soorten gemeld, te weten baardvleermuis, ingekorven vleermuis en de tweekleurige vleermuis.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en de bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. 'recent verschenen'. Onvolledige opgaven worden niet opgenomen. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen.

De meeste in deze rubriek besproken rapporten kunnen worden ingezien bij het bureau van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Graag even van te voren bellen of iemand aanwezig is (tel. 0475-386470).

Guido Verschoor